

2. Братухина Е.В. Социально-профессиональная ответственность личности как педагогическая проблема. *Успехи современной науки*. 2017. Т.1. № 4. С. 199-203.
3. Волкова Е., Башкатов С., Чернышова Л. Обзор исследований ответственности в отечественной и зарубежной психологии XXI в. *Вестник Костромского государственного университета. Серия: Педагогика. Психология. Социокинетика*. 2019. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obzor-issledovaniy-otvetstvennosti-v-otechestvennoy-i-zarubezhnoy-psihologii-xxi-v>
4. Міщеня О.М., Третяк О.М. Сутність професійно-педагогічної відповідальності майбутнього вчителя початкової школи. *Нова педагогічна думка*. 2019 (№ 3): (99). С. 122-127.
5. Прядеин В.П. Понятия ответственности, исполнительности, воли как объекты психолого-педагогического исследования. *Педагогика. Психология*. 2012. № 1. С. 32-45.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОВОЛОДІННЯ ПРОЄКТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ПРОЦЕСІ ОСОБИСТІСНО- ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Радомський І. П.

Розглянуто сутність поняття «психолого-педагогічні умови». На основі компонентів діяльнісної структури особистості виокремлено психологічні умови, а на основі компонентів структури навчання, педагогічні умови оволодіння проєктною діяльністю в процесі особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя.

Ключові слова: *проєктна діяльність, психолого-педагогічні умови, особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя, професійно-педагогічна підготовка.*

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR MASTERING PROJECT ACTIVITIES IN THE PROCESS OF PERSONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER

Radomski I. P.

The essence of the concept of "psychological and pedagogical conditions" is considered. On the basis of components of activity structure of the person psychological conditions are allocated, and on the basis of components of structure of training, pedagogical conditions of mastering of project activity in the course of personal and professional development of the future teacher.

Keywords: *project activity, psychological and pedagogical conditions, personal and professional development of the future teacher, professional and pedagogical training.*

Наукові дослідження проектування як важливої складової професіоналізації педагогічного персоналу зумовлені потребами суспільства в якісній професійній підготовці педагогів. Педагогічна діяльність науковцями розглядається як процес вирішення цілого ряду різноманітних педагогічних завдань. Проектування, своєю чергою, є одним з видів педагогічної діяльності, що виявляється у створенні проєкту освітнього процесу. Його можна представити як процес вирішення цілого ряду освітніх завдань. Проектування освітнього процесу як вид педагогічної діяльності педагога може засвоюватись майбутніми вчителями в процесі їх професійно-педагогічної підготовки, а якісне оволодіння навичками педагогічного проектування можливе у разі дотримання певних психолого-педагогічних умов.

Важливим для нашого дослідження є розкриття сутності поняття «психолого-педагогічні умови». Розглядаючи взаємовідношення понять «фактор» і «умова» О.О. Єршова [2, с. 39] визначає фактор як об'єктивну подію, що існує, явище, факт, зв'язок, що визначає зміни, розвиток або стійкість існування цілого. У філософії умови розуміють як те, від чого залежить щось інше (у нашому контексті – залежність від фактора); суттєвий компонент комплексу об'єктів [7, с. 707]. Умова – це необхідна обставина, яка уможлиблює здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь [6].

Якщо процес розглядати як фактор, то умови – це обставини, які достатні і необхідні для реалізації можливостей, що закладені у тому чи іншому процесі (факторі) [2, с. 40].

Тому, для досягнення потрібного результату – оволодіння навичками проєктної діяльності майбутнім вчителем необхідно впливати сукупністю різноманітних умов на перебіг процесу їх професійно-педагогічної підготовки, сприяти його ефективності.

У нашому випадку фактором виступає педагогічний процес (процес професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів до проєктної діяльності), який ми розглядаємо як «цілеспрямовану, свідомо організовану динамічну взаємодію вихователів і вихованців, у процесі якої вирішуються суспільно необхідні завдання освіти й гармонійного виховання» [1, с. 253], а створені для нього умови – психолого-педагогічні. С. У. Гончаренко визначав у педагогічному процесі наступні компоненти: мета, завдання, зміст, методи, засоби й форми взаємодії педагогів і вихованців, результат [1, с. 253]. Психолого-педагогічні умови можуть стосуватися усіх, декількох або окремого компонента та спрямовуватись на оволодіння навичками педагогічного проектування майбутніми вчителями.

Підґрунтям класифікації психолого-педагогічних умов оволодіння навичками педагогічного проектування майбутніми вчителями можуть виступати компоненти діяльнісної структури особистості [3]: пізнавальний, ціннісний, творчий, комунікативний, художній (естетичний). На основі зазначених компонентів виокремимо ряд психологічних умов оволодіння навичками педагогічного проектування майбутніми вчителями:

- Знання сутності, принципів та процедур педагогічного проектування освітнього процесу, формування індивідуального стилю проектної діяльності. Ця умова пов'язана з зовнішніми та внутрішніми процесами пізнання. Зовнішні процеси пізнання спрямовані на засвоєння знань про сутність, зміст, принципи організації, стратегії та процедури педагогічного проектування освітнього процесу в закладі освіти та формують інформаційне підґрунтя оволодіння майбутніми вчителями професійною діяльністю. Внутрішні процеси пізнання спрямовані на самопізнання особистості студента, формування індивідуального стилю педагогічної діяльності що включає індивідуальний стиль педагогічної проєктувальної діяльності.

- Емоційно-ціннісне відношення до педагогічної діяльності в цілому та особисті переконання в необхідності педагогічного проектування освітнього процесу в закладі освіти передбачає формування системи педагогічних цінностей. На думку В.О. Сластьоніна [5, с. 241] під цінностями педагогічної діяльності розуміються «ті її особливості, котрі дозволяють вчителю задовольняти свої матеріальні та духовні потреби і служать орієнтиром його соціальної та професійної активності, що спрямована на досягнення суспільно значущих гуманістичних цілей». Тут маються на увазі цінності інструментального типу на відміну від цінностей самодостатнього типу («цінностей-цілей в собі», за висловлюваннями В.О. Сластьоніна). Інструментальні цінності передбачають оволодіння теорією та технологіями педагогічної діяльності, обумовлені цінностями-цілями та функціонують разом з ними. В процесі оволодіння проектною діяльністю пріоритетними являються цінності, що пов'язані з процесами самовдосконалення педагога – творчий характер діяльності та можливості розвитку творчих здібностей.

- Здатність та уміння здійснювати педагогічне проектування на репродуктивному, пошуковому або творчому рівнях пов'язано з засвоєнням операцій педагогічного проектування освітнього процесу та формуванням умінь здійснювати таку діяльність. Оволодіння проєктувальною діяльністю проходить послідовно репродуктивний, далі – пошуковий і творчий рівні. За період навчання майбутні вчителі, як мінімум, повинні досягнути репродуктивного рівня умінь здійснювати педагогічне проектування.

- Вміння встановлювати взаємодію з іншими учасниками освітнього процесу в період спільної діяльності пов'язано з комунікативними вміннями майбутнього вчителя які формуються через включення у відповідну діяльність (практичні заняття, педагогічна практика та інші, які передбачають колективну діяльність).

- Потреба та вміння логічно, естетично вибудовувати проєкт освітнього процесу. В проєктній діяльності існують процедури котрі визначаються майстерністю, особистими вподобаннями, інтуїцією педагога. Формування естетичного смаку майбутніх вчителів безпосередньо впливає на їх проєктну діяльність.

Педагогічні умови оволодіння проєктною діяльністю в процесі особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя доцільно визначити на основі наступних компонентів структури навчання: цільовий, стимулюючо-мотиваційний, змістовний, операційно-дійовий, контрольно-регулюючий, оцінювально-результативний [4, с. 101-102].

До педагогічних умов ми відносимо:

- Цілепокладання освітнього процесу в закладі педагогічної освіти, спрямованого на оволодіння проєктувальною діяльністю педагога, що передбачає включення цього виду педагогічної діяльності в систему цілей та завдань педагогічної освіти.

- Введення до освітніх програм освітніх компонентів які забезпечували б оволодіння студентами знаннями щодо сутності, змісту, принципів, процедур проєктної діяльності педагога.

- Визначення методів та засобів навчання майбутніх вчителів які відповідали б структурі та способам проєктної діяльності педагога.

- Серед основних форм організації процесу навчання педагогічному проєктуванню використовувати інтерактивні заняття (імітаційні ігри, що моделюють середовище та інтелектуальну діяльність майбутніх вчителів і створюють багатоаспектні умови для взаємодії та колективного прийняття рішень на основі індивідуальних підходів), педагогічну практику.

- Постійний моніторинг і контроль результатів навчання проєктній діяльності. З цією метою необхідно визначити критерії та рівні сформованості навичок педагогічного проєктування у майбутніх вчителів та способи їх діагностики.

Отже, позитивний результат оволодіння проєктною діяльністю в процесі особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя залежить від сукупності визначених психолого-педагогічних умов та заходів, спрямованих на їх реалізацію.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

2. Ершова О.О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)* / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. № 3. С 39-43.
3. Каган М.С. Человеческая деятельность (Опыт системного анализа). Москва: Полит, лит-ра, 1974. 328 с.
4. Галузьяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: Навчальний посібник. 4-е вид., випр. і доп. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2006. 400 с.
5. Сластенин В.А. Проектирование содержания педагогического образования: гуманистическая парадигма. Москва: МАГИСТР-ПРЕСС, 2000. С. 229-247.
6. Український тлумачний словник. URL: http://ukrainian_explanatory.academic.ru/184788
7. Философский энциклопедический словарь / глав. ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев и др. Москва: Советская энциклопедия, 1983. 840 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ОСВІТИ

Самохвал О. О.

У дослідженні проаналізовано поняття «професійна компетентність педагога», визначено ключові компетенції майбутніх перекладачів, що формуються у межах ЗВО та на основі цього сформульовано визначення «Професійна компетентність викладача дисциплін перекладацького циклу». Запропоновано модель професійної компетентності викладача дисциплін перекладацького циклу з детальним описом її структурних компонентів.

Ключові слова: викладач, професійна компетентність, переклад, дисципліна, компетенція.

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF A TUTOR WHILE UPDATING THE CONTENT OF TRANSLATION EDUCATION

Samokhval O. O.

The research deals with the concept of "Professional Competence of the Tutors" and the key competencies of future translators, which are formed within the university. Accordingly the definition of "Professional Competence of the Translation Tutors." The model of professional competence of the translation tutors with the detailed description of its structural components is offered.

Keywords: tutor, professional competence, translation, course, competence.